

romină. *Studiu lexico-semantic* (București, 1960), am încercat să determinăm cu ajutorul hărților Atlasului și al altor izvoare răspîndirea unui număr destul de mare de cuvinte sud-slave în limba romină (cf. și cele 26 hărți reproduse), fără să fi ajuns la o concluzie generalizatoare. În cele ce urmează vom aduce unele fapte noi, inclusiv pe baza hărților nepublicate încă, încercînd să sistematizăm datele pe care le avem pînă în prezent, mai ales în ceea ce privește elementele sud-slave răsăritene (bulgare), precum, și în ceea ce privește împrumuturile slave răsăritene (ucrainene) și sud-slave apusene (sîrbe).

Este știut faptul că în limba romină există mai multe straturi lexicale de origine slavă, care au pătruns în diverse epoci și din diferite limbi și dialecte slave, atît pe cale orală (populară), cît și prin intermediul limbii scrise, al cancelariei și administrației. Cel mai vechi și mai bogat strat e format din cuvintele care provin din epoca bilingvismului slavo-romîn, epocă pe care am putea-o denumi „slavo-daco-moesică” și care datează cu aproximație din sec. al VI-lea (pătrunderea slavilor de sud pe teritoriul țării noastre și în Balcani) pînă la sfîrșitul sec. al XI-lea (ocuparea Transilvaniei de către unguri). Dintr-o epocă ulterioară (începînd cu sec. al XII-lea) datează împrumuturile orale mai noi din limba bulgară (în Muntenia și Oltenia, uneori extinse și ceva mai la nord, est și vest), din dialectele sîrbești (în Banat, în parte răspîndite și mai spre nord și est) și din cele ucrainene (în Moldova, Bucovina, Maramureș și, parțial, în Transilvania de nord și de est). În ceea ce privește împrumuturile cîrturărești, culte, acestea pot fi grupate astfel: 1) împrumuturile slavone medio-bulgare, care încep să pătrundă în limba romină, teoretic vorbind, odată cu apariția scrierii slave pe teritoriul Romîniei de astăzi (sec. X)¹, dar mai ales în epoca slavonismului cultural intens (sec. XIV — XVI) și a primeilor traduceri romînești (sec. XVI—XVII), cînd, alături de elementele slavone medio-bulgare, apar și unele împrumuturi slavone din redacția sîrbă, în Țara Romînească și Transilvania, și din redacția rusă (apuseană), mai ales în Moldova; 2) împrumuturi poloneze, care se fac cunoscute, în Moldova, încă în primele documente slavo-romîne păstrate de la sfîrșitul sec. al XIV-lea și din sec. al XV-lea și care devin mai numeroase în secolele următoare (pînă în sec. al XVIII-lea — epoca lui Neculce); 3) împrumuturile rusești propriu-zise, care pătrund în sec. al XVIII-lea — primele decenii ale sec. al XIX-lea, iar apoi după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și în special după 23 August 1944².

În cercetarea etimologiei cuvintelor de origine slavă, geografia lingvistică joacă un rol deosebit, mai ales în unele cazuri în care ne lipsesc alte criterii (cel fonetico-gramatical și cel semantic). Repartiția teritorială a unor cuvinte ne permite de cele mai multe ori să stabilim dacă avem de a face cu un împrumut vechi, „slav daco-moesic”³, sau cu unul mai nou, din dialectele bulgare,

¹ Cf. *Istoria Romîniei*, vol. II, Ed. Acad. R.P.R., București, 1962, p. 181 și urm.

² Cf. V. Vascenco, *Elementele slave răsăritene în limba romină (Periodizarea împrumuturilor lexicale)*, SCL, X, 1959, nr. 3, p. 394—408.

³ Cf. acad. E. Petrovici, *articolul publicat în volumul de față; I d e m, Problema limitei sud-vestice a teritoriului de formare a limbii romîne*, LR, IX, 1960, p. 82—83: „...Teritoriul sud-dunărean din care ar fi putut pleca în evul mediu spre nord roiri de populație romanică se reduce la o zonă mărginită la sud de linia Jireček și la vest de izologosa *št, žd*” (p. 83, cf. harta dintre p. 82—83). „Conviețuirea romano-slavă din spațiul daco-moesic a luat sfîrșit prin romanizarea slavilor din Dacia și slavizarea romanicilor din Moesia; dintre aceștia din urmă o bună parte a migrat ca păstori atît spre sud, sud-vest și vest,... cît și spre nord”. (*Istoria Romîniei*, vol. I, Ed. Acad. R.P.R., 1960, p. 797; cf. și p. 807—808).